Argo 63/1
2020

ARGO

Časopis slovenskih muzejev
Journal of the Slovene Museums

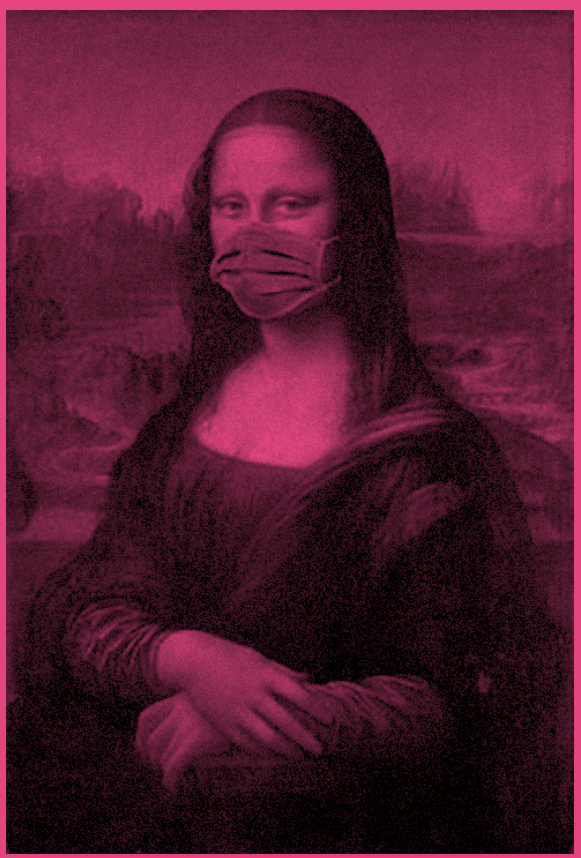

ZORA ŽBONTAR
Narodni muzej Slovenije, Prešernova cesta 20, 1000 Ljubljana
zora.zbontar@nms.si

Razstava *Poti*

V desnem atriju Mestne hiše v Ljubljani so bila na razstavi *Poti* med 20. 2. in 19. 3. 2020 na ogled dela študentk in diplomantk Unikatnega oblikovanja / steklo in keramika z Akademije za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani. Dela so obsegala tako skulpturalne kot uporabne izdelke, mnogi med njimi so že gostovali na razstavah v tujini ali bili nagrajeni na mednarodnih natečajih. Mentorica za steklo je bila prof. mag. Tanja Pak, za keramiko pa doc. Kristina Rutar.

Maruša Mazej, nagrajenka na mednarodnem natečaju *Future Lights in Ceramics 2019–2020*, je razstavila delo *Diferenciacija kocke* (sl. 1). Uporabila je najdene objekte iz vsakdanjega življenja in jim dodala forme, izdelane na vretenu, zato ima delo zanimive preplete znanega in neznanega. *»Gre za eksperimentalno delo, znotraj katerega sem raziskovala možnosti oblikovanja forme na vretenu, ki v končni obliki tega ne razkriva. Eden izmed ciljev dela je bil ustvariti formo, ki ne kaže jasno procesa izdelave,«* razlaga Mazej. O kontekstu dela je dejala: *»Delo je produkt simbioze med naključnim in nadzorovanim. V sebi drži kontrast sodobnega sveta, ki vedno znova išče ravnotežje med analognim/ročnim ter digitalnim/tehnološkim. Tehnologija je vseprisoten element, ki pogosto lajša življenje, vendar življenje brez analognega ne more obstajati. Spodbuja k razmisleku o iskanju ravnotežja med taktilnim in vizualnim; tehnologije se ne smemo bati, ročnega pa ne pozabiti.«*

Ana Ščuka v delu *Deformirana uporabnost* (sl. 9) raziskuje geometrijske forme, ki jih prereže in deformira na več mestih. Poudarek je na prepletanju linij, mehkih in ostrih prehodih, polnem in praznem prostoru, poudarjenih z glazuro in sencami. *»Deformacija osnovne forme prikazuje neskončne možnosti preoblikovanja 'osnove'. Pri teh deformacijah sem se igrala z logiko geometrije in iskanjem dinamike med polnim in praznim prostorom in sestavljanjem prerezane osnove z izkoriščanjem popolnoma vseh kosov (brez odpada),«* pojasni Ščuka. *»Z izdelkom sem hotela vzbuditi domišljijo uporabnika ali gledalca in izzvati vprašanje o uporabnosti. Bolj kot zaključen izdelek je to šele začetek raziskovanja. Poleg tega sem želela prikazati, kako nam vsakršna forma dopušča neskončno načinov preoblikovanja in raziskovanja njenih potencialov,«* pove avtorica.

Petra Berčan je s setom minimalističnih vaz z naslovom *Interakcija* (sl. 10) izhajala iz ideje zlaganja sestavljanke. Oblikovala je osnovni model in deformirala petkotnik, ki ga lahko uporabnik poljubno sestavlja v različne kompozicije, kar mu omogoča ustvarjalnost in prilagajanje lastnim potrebam. O kompleksnem procesu izdelave vaz s šestdelnim kalupom pove: *»Vaze sem izdelala z vlivanjem livne gline v šestdelni kalup. Vsaka od stranic petkotnika je bila ločena od druge in vse je na dnu objemal šesti del, ki jih je držal skupaj. Ta tehnika mi je dovolila, da stranice poljubno menjam med seboj in spreminjam osnovno formo vaze. Ko sem odlila belo livno glino, sem vanje natočila še sivo, da je notranjost temnejša, zunanjost pa sem pustila surovo in dovolila, da so kalupi na njej pustili svojo sled procesa izdelave.«*

Simona Žiher se je predstavila z *Metamorfozami* (sl. 11). Skulpture iz kamenine izražajo zanimivo preobrazbo osnovne forme in ponekod jih poudari tanka sled glazure.

Sprostitvene skodelice (sl. 12), ki združujejo uporabnost in kreativnost, so delo Brigite Gantar. *»Z obliko, ki se lepo prilega prijemu, in teksturo, ki je prijetna na dotik, spodbuja, da si moramo ob hitrem tempu življenja, obilici stresa in preobremenjenosti vzeti tudi trenutek zase,«* pojasni sporočilnost svojega dela. Razstavila je tudi izdelek *Ravnovesje* (sl. 13); kombinira steklo in kamen ter tematizira iskanje ravnovesja. *»Govori o stalnem lovljenju, prilagajanju, vzpostavljanju ravnovesja. Fizičnega ravnovesja, psihičnega ravnovesja, tistega v odnosih in znotraj sebe. Stalno iskanje, kaj v življenju ohraniti in kaj izpustiti, čemu se prilagoditi. Obenem sem razmišljala o tem, kako so povsod okoli nas v ravnotežju stvari, ki so si med seboj zelo različne. Tako kot steklo in kamen, a kljub temu se lahko do neke mere steklo prilagodi površini kamna,«* pove Gantar.

Meta Mramor je v izvirnem delu *Ravnovesje* (sl. 14), ki je bila tema zaključne naloge v drugem letniku, želela preseči statično ravnotežje. *»Iskala sem nekaj nepredvidljivega in dinamičnega, kar nas sprovocira in nam vzbudi neprijetne občutke. Ravnovesje, ki je na videz nemogoče, sem vzpostavila s 3-milimetrskimi steklenimi krogi različnih premerov, ki sem jih v težišču postavila na konico vijaka, brez lepljenja. Moj namen je bil, da se gledalec sprašuje, kako je možno, da je tako velika steklena ploskev stabilizirana na tako majhni osti,«* pojasni Mramor. Razstavila je tudi *Avtoportret* (sl. 16), geometrično formo s spoliranimi in ravnimi stranicami, v kontrastu z organsko oblikovanim negativnim prostorom. Kompleksen

Sl. 1 – Maruša Mazej, *Diferenciacija kocke*, 2019, kamenina, vrtenje na lončarskem vretenu, glaziranje, 40 × 30 × 20 cm, mentorica doc. Kristina Rutar (foto: Maruša Mazej)

proces izdelave opiše tako: *»Delo je narejeno v tehniki izgubljenega voska. Postopek izdelave ulitega izdelka iz kristalnega stekla je trajal mesec dni. V nadaljevanju študija želim tehniko vlivanja v kalup globlje raziskati, še posebno področje vlivanja votlih form, ki mi s tehnološkega vidika predstavlja velik izziv.«* Zanimanje za tehniko vlivanja je bilo opazno v njenem delu *Meteoriti* (sl. 15), treh votlih skulpturah iz črnega stekla, pri katerih je *»dodelala obliko izdelkov in dodala zadostno število zračnikov, ki so preprečili ujetje zraka v kalupu,«* da ji je uspelo narediti sferično votlo formo.

Daša Vinšek je v okviru naloge, pri kateri so reinterpretirali steklene izdelke z razstave *Slavnostni banket* v Narodnem muzeju Slovenije, izdelala delo *Pozabljeno* (sl. 2) – odprto leseno škatlo, obloženo s peno in žametom, v katero je položila tri različne vrste stekla, ki jih je odrezala v želene oblike in jih z veliko brušenja preoblikovala v končne forme, nekatere je tudi gravirala. *»Moja inspiracija so bili kovčki s posodjem za piknik in prenosne lekarne iz 18. stol. Škatle in urejene zanimive kompozicije znotraj le-teh me že nekaj časa fascinirajo, tako je to predstavljalo osnovo pri kreaciji tega dela. Predmeti, ki sem jih izdelala, so reinterpretacije starih orodij, toaletnih pripomočkov in pisarniškega materiala, katerih uporabo smo pozabili. Oblike tako na prvi pogled spomnijo na nekakšno orodje, ki se nam zdi znano, skoraj vemo, za kaj gre. A ob podrobnejšem pogledu ugotovimo, da so nam nove,«* o svojem delu pove Vinšek.

Štiri skodelice iz taljenega, upognjenega in brušenega stekla *Brez naslova* (sl. 3) so delo Nine Podobnikar. Zanimivi so različni prehodi in debelina stekla, ki zaključijo obliko skodelic. To avtorica pojasni tako: *»Eden izmed ključnih trenutkov razvijanja oblike skodelic se je zgodil pri postopku upogibanja stekla po kalupu. Steklo se je z upogibanjem na robovih tanjšalo. Zaradi tanjšanja na robovih se je skozi različne sive plasti stekla rahlo nakazoval ton belega ali transparentnega stekla, ki sem ga kasneje z brušenjem poudarila. Uporaba svetlobe in sence, ki se prikazuje ter izginja na krhki in na otip mehki površini dela, posreduje subjektivna orodja za interpretacijo zajema svetlobe. To nakazuje simbolično povezovanje skritega sveta v nas, ki je poln občutij, domišljije in fantazije.«*

Check your Privilege I (sl. 4), delo Tamare Fras, so štirje kozarci iz prozornega svinčevega stekla, s katerimi tematizira družbeni položaj posameznika. *»S skulpturo sem želela, da se gledalec ustavi za trenutek ter razmisli o privilegijih, ki so mu dani. Da se gledalec zave svojih privilegijev ter na ta način lažje najde empatijo ter sočutje do ljudi, ki so se mogoče rodili s plitvejšim kozarcem v roki,«* pojasni sporočilnost svojega dela Fras. Razpoka na robu najplitvejšega kozarca je nekaj, kar moti, a pomembno poudari celoto dela.

Still I Rise (sl. 6) je naslov dveh skulptur v obliki trikotnika v rožnati in modri barvi, ki ju je izdelala Zala Zagoršek. Oblika trikotnika je simbol z mnogimi pomeni, njena postavitev pa opozarja na težave LGBT populacije, in sicer na enakopravnost, pravice ter vidnost v družbi. Zagoršek pojasni: *»Del skulpture v rožnati barvi je homage celotni istospolno usmerjeni družbi … Ko se dve barvi – rožnata in modra – prekrijeta, ustvarita odsev vijolične*

barve, ki simbolično predstavlja The Lavender Scare (Vijolični preplah), ameriški zakon 10450, sprejet v letu 1965, ki je dovoljeval in opravičeval odpuščanje istospolno usmerjenih iz javnih služb. Prav tako je opomnik, da DODT – don't ask don't tell (ne vprašaj in ne povej) – nadgradnja tega zakona v letu 1994, prav tako ni primerna. Oba kosa imata naslov 'And still I rise', po pesmi Maye Angelou, znane pesnice, ki se je borila za pravice civilistov.«

Urška Rendla je v delu *Ravnotežje* (sl. 5) predstavila enako razmerje med dvema materialoma, steklom in lesom. To je dosegla s taljenjem stekla v kalupu, hladno obdelavo stekla in brušenjem lesa. *»Z delom sem želela pokazati, da so materiali lahko enako težki, ampak po velikosti niso enaki,«* razlaga Rendla.

Jera Tratar je v svojem diplomskem delu naredila stol (sl. 8), sestavljen iz lesa in stekla. *»S pravo obliko ter razmerjem med velikostjo, barvo in teksturo ustvarjamo iluzijo, da leseni del stola lebdi. Noge so steklene, sedalo in naslonjalo pa iz enega lesenega kosa. Les deluje mehko in matirano v kombinaciji s steklom, ki pod določenim kotom odbija svetlobo in zaradi prosojnosti pod določenim kotom daje vtis, kot da materiala ni. Leseni del, ki predstavlja sedalo in naslonjalo, pa bi v nasprotju s steklenim delom moral delovati masiven in opazen,«* razlaga Tratar. S stolom je *»želela prikazati običajen in neobičajen material v funkcionalnem izdelku, ki je tako estetski kot funkcionalen«*. Avtorica si je prizadevala za uporabnost in udobje. *»Stol je namenjen prehranjevalnim obredom, ko se odmaknemo od vsakodnevnih pritiskov in v miru užijemo obed.«*

Zaradi tehničnih omejitev razstavnega prostora delo *Stik* (sl. 7) Renata Arnejčiča žal ni moglo biti razstavljeno. *»Stik je delo o ravnovesju. Vrvohodka na zlatorezni liniji pravokotnega formata lovi ravnotežje. Trenutek je zamrznjen ob prelaganju teže z ene na drugo nogo in predstavlja pot v prihodnost. Zaznati je mogoče sile, ki ravnovesje konstantno rušijo, a je to še vedno 'navidezno', prisotno,«* svoje delo komentira Arnejčič.

Predstavljena dela kažejo svež in inovativen pristop k oblikovanju stekla in keramike. Študij Unikatnega oblikovanja / steklo in keramika, ki je kot samostojna smer zaživel z bolonjsko prenovo leta 2009, postaja vse bolj prepoznaven, kot je dokazala tudi razstava *Poti* z odličnimi deli. Študentom sta blizu prepletanje in raziskovanje različnih tehnik. Izvirno raziskujejo nove tehnologije in svoje delo povezujejo s sodobnim življenjem.

Paths

SUMMARY

Zora Žbontar, National Museum of Slovenia

Paths was an exhibition of works by students and graduates of the Department for Industrial Design and Applied Arts/ Unique Design/Glass and Ceramics Course at the Academy of Fine Arts and Design of the University of Ljubljana that ran from 20 February to 19 March 2020 in the Right Atrium of Ljubljana City Hall. The works included both sculptures and household objects, many of which had already been exhibited abroad or had won awards in international competitions. Students worked under the mentorship of Prof. Tanja Pak M.A. (glass) and assistant professor Kristina Rutar (ceramics). The Unique Design/Glass and Ceramics Course was set up in 2009 as part of the Bologna project and has become increasingly distinctive. This was reflected in the works on display in this exhibition, which all demonstrated an innovative approach to glass and ceramics design, and skilfully explored and combined a range of techniques. This unique approach to new technologies enables the objects to be integrated into modern life. The creators taking part in the exhibition were Petra Berčan, Tamara Fras, Brigita Gantar, Maruša Mazej, Meta Mramor, Nina Podobnikar, Urška Rendla, Ana Ščuka, Jera Tratar, Daša Vinšek, Zala Zagoršek, and Simona Žiher.

Sl. 2 – Daša Vinšek, *Pozabljeno*, 2019, okensko, laboratorijsko in svinčevo steklo, brušenje, 31 × 20 × 5 cm, mentorica prof. mag. Tanja Pak (foto: Daša Vinšek)

Sl. 3 – Nina Podobnikar, *Brez naslova*, 2019, steklo, les, taljeno, upognjeno in brušeno steklo, 4, 5 × 8 × 31 cm, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Miha Benedičič)

Sl. 4 – Tamara Fras, *Check your Privilege I*, 2019, svinčevo steklo, ulito po kalupu, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Miha Benedičič)

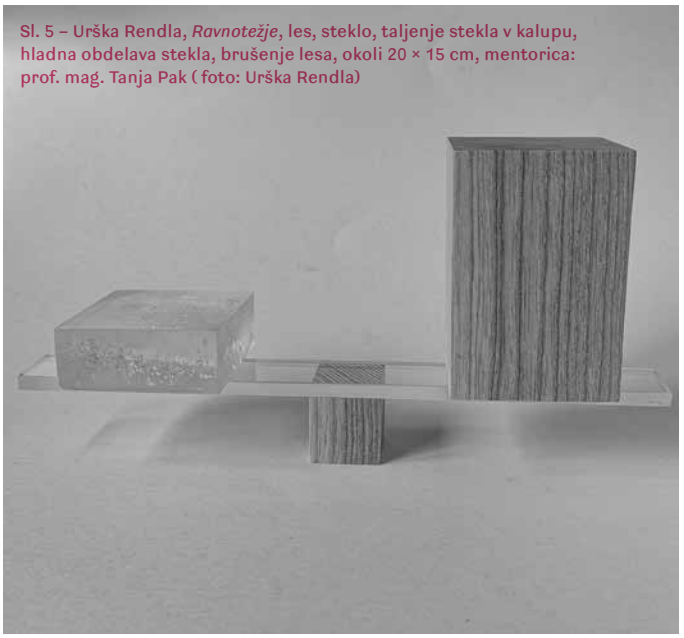

Sl. 5 – Urška Rendla, *Ravnotežje*, les, steklo, taljenje stekla v kalupu, hladna obdelava stekla, brušenje lesa, okoli 20 × 15 cm, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Urška Rendla)

Sl. 6 – Zala Zagoršek, *Still I Rise*, 2020, steklo bullseye, ulivanje v kalup, 10 × 5 × 10 cm – dva kosa, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Anja Smaka)

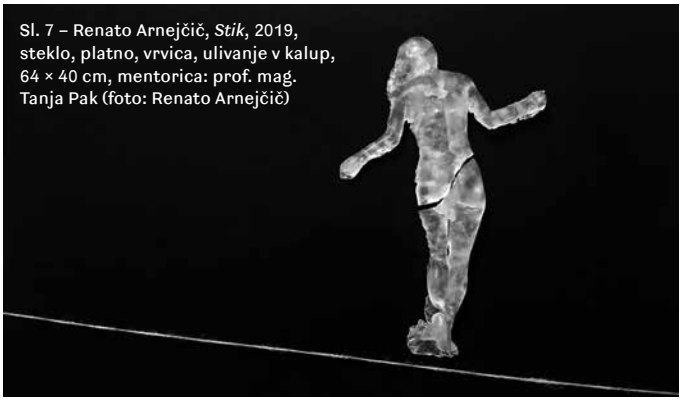

Sl. 7 – Renato Arnejčič, *Stik*, 2019, steklo, platno, vrvica, ulivanje v kalup, 64 × 40 cm, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Renato Arnejčič)

Sl. 8 – Jera Tratar, *Stol v kombinaciji lesa in stekla*, 2018, ameriški oreh in laminirano brušeno steklo, 50 × 45 × 80 cm, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Jana Jocif)

Sl. 9 – Ana Ščuka, *Deformirana uporabnost*, 2020, keramika, ulivanje v dvodelni kalup, osnovna forma: 15 × 20 × 15 cm, mentorica: doc. Kristina Rutar (foto: Miha Benedičič)

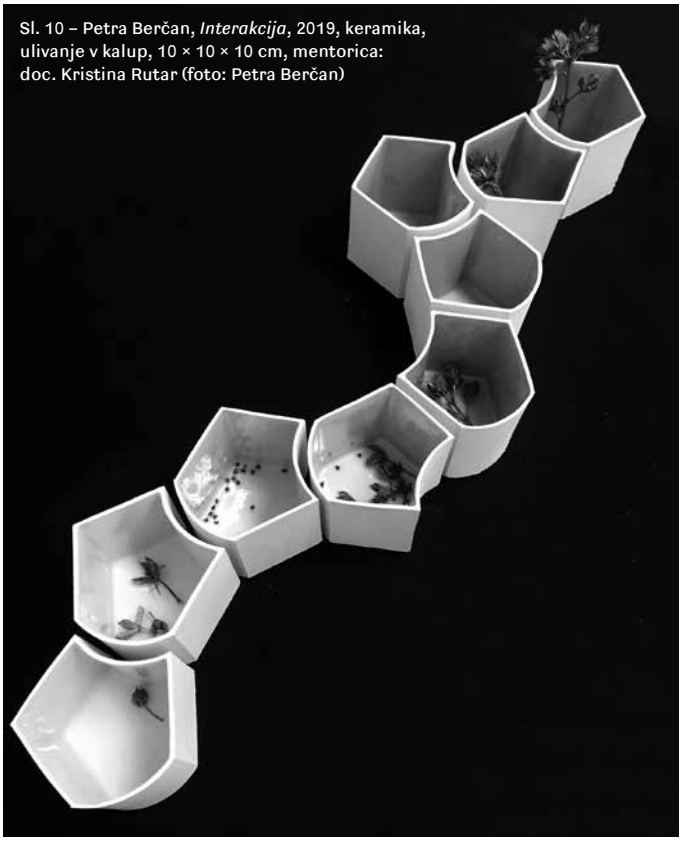

Sl. 10 – Petra Berčan, *Interakcija*, 2019, keramika, ulivanje v kalup, 10 × 10 × 10 cm, mentorica: doc. Kristina Rutar (foto: Petra Berčan)

Sl. 11 – Simona Žiher, *Metamorfoze I*, kamenina, ročno oblikovanje, mentorica: doc. Kristina Rutar (foto: Simona Žiher)

Sl. 12 – Brigita Cantar, *Sprostitvene skodelice*, 2019, kamenina, vlivanje in oblikovanje s ploščami, 7 × 11 × 21 cm, mentorica: doc. Kristina Rutar (foto: Brigita Cantar)

Sl. 13 – Brigita Cantar, *Ravnovesje*, 2019, steklo, kamen, upogib stekla po kalupu, 10 × 15 × 30 cm, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Brigita Cantar)

Sl. 14 – Meta Mramor, *Ravnovesje*, 2019, steklo, kovina, les, brušenje, 31 × 12 cm, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Žiga Anderlič)

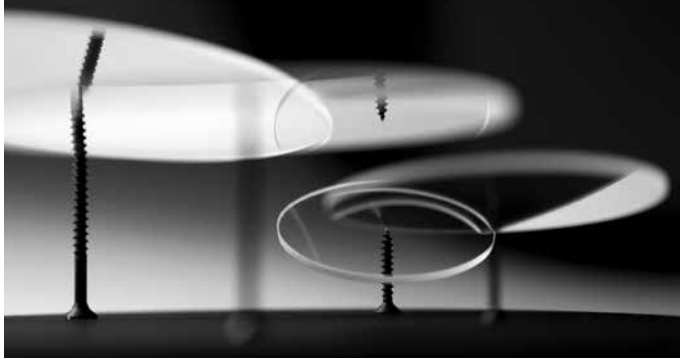

Sl. 15 – Meta Mramor, *Meteoriti*, 2020, steklo, ulivanje v kalup, 6 × 6 × 6 cm, 7 × 7 × 7 cm, 10 × 8 × 8 cm, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Žiga Anderlič)

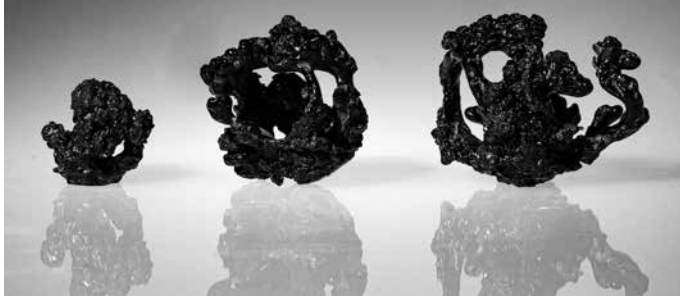
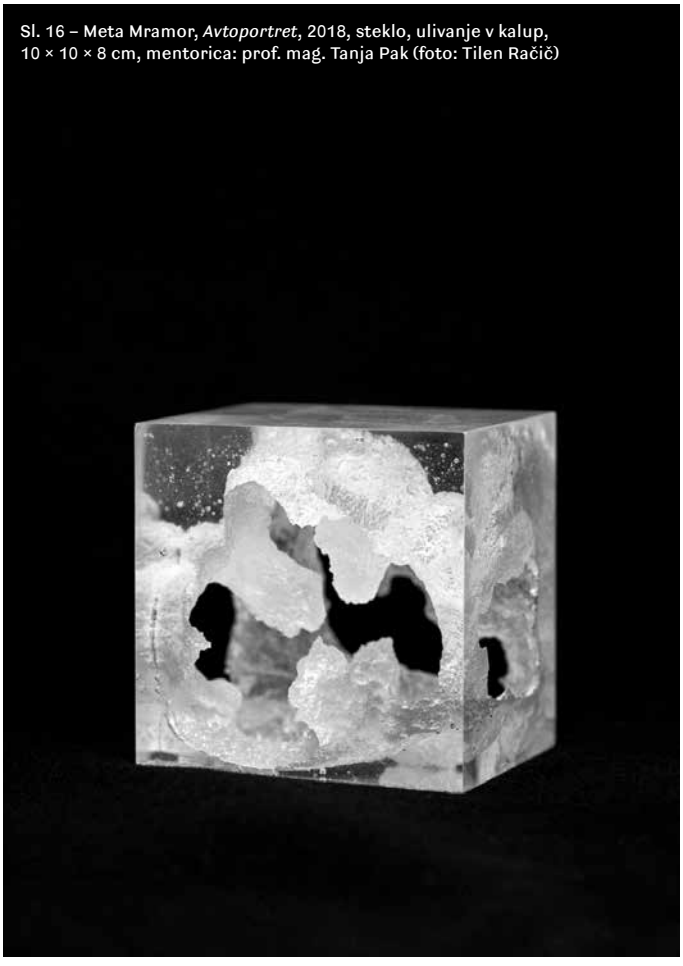
Sl. 16 – Meta Mramor, *Avtoportret*, 2018, steklo, ulivanje v kalup, 10 × 10 × 8 cm, mentorica: prof. mag. Tanja Pak (foto: Tilen Račič)